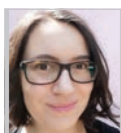

Erasmus+ în educația școlară

O perspectivă strategică

Strategie. Dacă am face un exercițiu și ne-am gândi la un prim lucru care vine în mintea cuiva când aude acest cuvânt, oare despre ce ar fi vorba? Poate cineva ar vizualiza pur și simplu un document? Poate o înșiruire de pagini, pe alocuri greu de parcurs, uneori greu de urmărit? Poate chiar ar avea o ușoară încărcătură negativă, ca și cum nu se simte legătura cu realitatea? Sau poate ar veni în minte ideea de viziune? De construcție? De echipă?

Miruna COVACI-ZĂVOI
Responsabil comunicare ANPCDEFP

Trăim, uneori, cu impresia că nu de strategii ducem lipsă. Poate că ne lipsește, cumva, sentimentul că strategiile ar trebui astfel create, încât să simțim că lucrează pentru noi. Să nu fie conturate doar pentru că, în anumite contexte educaționale, se cere un plan pe termen mediu sau lung. Ci mai ales pentru că a lucra strategic înseamnă construcție, stabilitate, claritate.

Ce legătură există între Erasmus+ și gândirea strategică în educație?

Erasmus+ și educația școlară. Despre ce este vorba, de fapt?

Educația școlară este unul dintre domeniile vizate de programul european Erasmus+, alături de învățământul superior, formarea profesională, educația adulților, tineret și sport. Altfel spus, instituțiile de educație pot derula proiecte europene la care să participe atât profesorii, cât și elevii; și, în egală măsură, personal didactic în general. Aceste proiecte nu reprezintă o noutate. Ele există sub numele de Erasmus+ din 2014 – anul lansării programului, dar de fapt continuă oportunitățile care, înainte de 2014, se regăseau în cadrul Comenius, parte a programului european Învățare pe tot parcursul vieții.

În prezent, există două mari tipuri de proiecte europene de educație școlară care pot fi derulate în cadrul Erasmus+: proiecte de mobilitate și parteneriate pentru cooperare.

Proiectele de mobilitate oferă oportunități de învățare și sprijin pentru internaționalizarea și dezvoltarea instituțională a școlilor și a altor organizații din educația școlară. Mai concret, cadrele didactice, directorii și personalul din școli, dar și elevii, pot participa la diferite activități alături de colegi din alte țări. Aceste tipuri de proiecte pot fi simplificate – proiecte derulate mai

degrabă de cei nou-veniți în program, pe termen scurt, sau mai complexe - proiecte derulate de organizații cu experiență, acreditate în cadrul programului Erasmus+.

Parteneriatele pentru cooperare sunt o modalitate prin care instituțiile implicate în proiect își consolidează capacitatea, produc rezultate relevante, inovatoare și transferabile și acumulează, simultan, experiență în ceea ce privește cooperarea la nivel internațional. Sunt proiecte care se pot derula pe o perioadă mai lungă de timp și care au, de regulă, minim 3 parteneri.

Și în cazul acestui tip de proiecte – parteneriatele pentru cooperare – există o variantă special creată pentru organizațiile cu experiență redusă, și anume parteneriatele la scară mică, pentru care sunt suficienți doi parteneri din două țări diferite.

În 2022, bugetul total al Erasmus+ este de aproximativ 110 milioane de Euro. Din această sumă totală, aproape 19 milioane de Euro se îndreaptă către educația școlară.

Valentin Stancu, inspector școlar proiecte educaționale, ISJ Dâmbovița

Unde intervine strategia?

Erasmus+ este un program de finanțare, dincolo de faptul că este, pentru mulți, un simbol al educației în Europa. De multe ori, ANPCDEFP, instituția care îl implementează în România, a promovat mesajul 'bani pentru proiecte, nu proiecte pentru bani'. Altfel spus, ideea de proiect - bazată pe o analiză de nevoi - trebuie să fie punctul de pornire. Direcția pe care o dorește instituția este cea relevantă. Erasmus+ vine să susțină tocmai această idee, tocmai această direcție.

Planificarea pe termen mediu și lung în școală există independent de Erasmus+. Credem, totuși, că Erasmus+ contribuie la abordarea strategică în cadrul instituțiilor de educație. La nivelul programului de finanțare s-a accentuat tot mai mult, mai ales în ultimii ani, ideea de gândire strategică. Și anterior acestor ultimi ani menționați, în formularele de candidatură era introdus un plan de dezvoltare europeană. Altfel spus, orice proiect european trebuia gândit în contextul unui plan instituțional. Dar începând cu anul 2020, Comisia Europeană a introdus ceva în plus: acreditarea instituțiilor, în cadrul proiectelor de mobilitate. Iar acreditarea tocmai asta este: o modalitate de a sprijini instituțiile cu experiență care derulează proiecte de mobilitate ca parte a unei strategii instituționale. Organizațiile acreditate au acces simplificat la finanțare și se pot concentra pe dezvoltarea instituției pe termen mediu-lung.

„Este nevoie de viziune, de gândire strategică într-o instituție de educație. Faptul că Erasmus+ pune accent pe dezvoltarea organizației este un mare plus pentru școlile din România, pentru că au un cadru, în contextul acestui program, în care să facă o analiză clară a nevoilor pe care le au și a modului în care Erasmus+ îi poate sprijini.

Și mai e ceva: firește că noi promovăm ce oferă programul, oportunitățile cu care vine. Dar Erasmus+, în sine, nu trebuie să fie sau să rămână despre Erasmus+, adică despre programul de finanțare. Ci trebuie să fie despre fiecare școală în parte, despre planul ei de creștere, despre dezvoltarea sa prin dezvoltarea profesorilor și elevilor, prin învățare europeană. Erasmus+ doar vine să sprijine asta. Da, școlile derulează proiecte Erasmus+, dar astfel ele fac ceva pentru comunitățile lor educaționale. Erasmus+ e doar instrumentul care li se potrivește.“ (Monica Calotă, director ANPCDEFP)

Valentin Stancu este inspector școlar proiecte educaționale în cadrul ISJ Dâmbovița, instituție acreditată în Erasmus+. Cum vede legătura dintre program și ideea de strategie? „Programul Erasmus+ 2014-2020 a adus în prim plan organizația, generând, astfel, schimbări de abordare, de la individ la echipă și la organizație. Noul program orientează proiectele spre o gândire strategică și spre corelarea standardelor de calitate cu țintele organizației. Gândirea strategică nu pare

- încă - a fi o caracteristică foarte răspândită a persoanelor sau organizațiilor. De aceea aș spune că programul Erasmus+ nu doar solicită o astfel de competență, ci o dezvoltă. Oferă cadrul încercării-eroării-învățării, contextul de formare a priceperilor, alternativa la parcursul clasic, abordat deja, care nu a dat rezultatele așteptate.“

De ce este relevantă strategia pentru o instituție, în general?

Valentin Stancu enumeră patru motive:

1. Aș spune că pe primul loc este faptul că o strategie depinde de mai mulți oameni și aduce în prim plan munca în echipă. Trebuie să o gândești bazându-te pe analize ale mai multor compartimente/domenii, trebuie să o elaborezi în echipă, ținând cont de caracteristicile fiecărui membru și trebuie să o implementezi în echipă.

2. Un alt motiv ar fi pentru canalizarea energiei unei organizații spre îndeplinirea unor obiective. O strategie bine scrisă te invită să vezi organizația transformată, funcțională, mai bună într-un viitor relativ apropiat. Arată tututor „mai binele“ dorit și ghidează eforturile spre acțiunile planificate și rezultatele vizate.

3. Strategia presupune proactivitate, oferă oportunitatea dezvoltării unor demersuri pentru găsirea unor soluții și pentru o dezvoltare în raport cu starea la un anumit moment a organizației și nu este (doar) un cumul de reacții la situații diverse.

4. Strategia oferă stabilitate. Oamenii vin și pleacă din funcții/poziții, însă strategia adoptată de o echipă asigură continuitate, un flux comun și predictibil, o energie care duce la creștere, dar și instrumente, metode, idei care pot sprijini oamenii noi și îi pot orienta în etosul organizației.

Cum faci strategia să lucreze pentru tine?

Crearea unei strategii poate însemna o presiune în plus. Și, dincolo de presiune, o încărcătură în plus, resurse în plus. Cum faci, așadar, ca profesor, ca director de școală, ca om al educației, să simți că mai degrabă strategia e cea care lucrează pentru tine, nu tu pentru strategie? Sau că cel puțin ea lucrează mai mult pentru tine, pe termen mai lung?

Activitate de învățare - mobilitate a elevilor, găzduită de ISJ Dâmbovița în cadrul proiectului "NEETs - Not in Education, Employment or Training, a challenge for Europe", octombrie 2019

„În primul rând, prin abandonarea limbajului de lemn, operaționalizând-o și ajutându-i pe toți cei implicați să o înțeleagă, să o adopte și să contribuie la realizarea ei. Atunci când oamenii contribuie la scrierea poveștii strategice, se simt valorizați și responsabili pentru obținerea rezultatelor vizate, acționând în acest sens. Pe de altă parte, o strategie bună oferă pașii implementării, exemple de acțiuni, indicatori și ținte sau chiar instrumente care pot fi adaptate de toți actorii pentru îndeplinirea obiectivelor. Cred că strategia lucrează pentru noi și atunci când, în mijlocul „furtunilor”, întorcându-ne la ea, ne ajută să prioritizăm acțiunile, să gestionăm eficient resursele, astfel încât să păstrăm calea spre „farul din port”, spre mai binele organizației.” (Valentin Stancu)

„Aș spune că strategia pornește de la a fi capabil să mă identific în propria mea realitate instituțională și comunitară. Și apoi să fiu capabil să mă proiectez, instituțional, într-un orizont de timp. Iar în acest exercițiu este important să fii sincer cu tine, cu posibilitățile tale, cu ce poți obține cu ce ai. Cred că trebuie să gândim strategia mai puțin ca pe un concept filosofic și mai mult ca pe un instrument translatabil, realist. În momentul în care construiești strategia, să folosești repere cu care poți să lucrezi ușor, care să-ți permită să transpui în practică ideile. Cred că atunci strategia poate să lucreze de la sine.” (Mărioara Ene, expert proiecte de mobilitate în domeniul școlar, ANPCDEFP)

Mărioara Ene, expert proiecte de mobilitate în domeniul școlar, ANPCDEFP

Altfel, dar tot despre strategie: semințele nu trebuie sădite la întâmplare și roadele nu apar întâmplător

Silviana Cioceanu este inspector școlar proiecte educaționale în cadrul ISJ Brașov. E implicată în proiecte europene de mai bine de 16 ani: Socrates, Arion, Grundtvig, Comenius, Comenius Regio, Erasmus+.

„Implicarea în primul proiect european mi-a arătat o lume nebănuită din care mi-am dorit, de atunci, să fac parte. Lumea celor care doresc, pas cu pas, să schimbe în bine ceva în educație și fac asta împreună, discutând deschis despre problemele comune, găsind soluții și specialiști, împărțind apoi și altora pentru a le deschide sau ușura calea.

Tot ce se întâmplă într-un proiect european înseamnă experiențe de învățare și progres. Toate proiectele au însemnat numeroase povești – povești de învățare, în primul rând.

Începi prin a cunoaște oameni care au aceleași preocupări ca și tine și găsești căi de a comunica și colabora cu ei. Uneori, până când povestea devine reală, îi cunoști doar în mediul virtual iar, în ultimii ani, de când am „descoperit” Meet și Zoom, totul a devenit mult mai ușor. Este uimitor cum oameni care, cu câteva minute mai devreme, nu se cunoșteau - având în comun interesul pentru educație - încep să colaboreze, devin o echipă, scriu împreună un proiect.

Apoi urmează așteptarea... publicarea rezultatelor. Nu e întotdeauna un succes de prima dată. Câteodată proiectele apar „sub linie”, semn că entuziasmul nu este suficient și ideea mai trebuie gândită, cizelată, muncită. Câteodată apar „peste linie”, dar cu fonduri insuficiente pentru finanțare, semn că ești pe drumul cel bun, dar... din nou, gândit, cizelat, îmbunătățit, muncit.

Iar când proiectul este aprobat... bucurie și, din nou, muncă! Povestea a fost scrisă, de acum trebuie trăită.

Care sunt lucrurile minunate în această poveste? În primul rând, nu ești niciodată singur. Ești într-o echipă și descoperi că orice problemă are o rezolvare. În echipă se nasc idei noi, proiecte noi, prietenii pe viață.

Capătul unei călătorii împreună nu este niciodată sfârșitul, este punctul de plecare al uneia noi. În al doilea rând, tot ceea ce faci are sens, produce rezultate,

determină o schimbare. Poate nu este întotdeauna spectaculoasă, poate cei din jur nu o vor vedea sau accepta de la bun început, dar depinde de echipă să o facă vizibilă, acceptată și dorită.

După efort susținut, după zeci de planuri făcute, după zeci de activități și evenimente organizate, după zile și nopți de gânduri, probleme și soluții – câtă bucurie când un copil îți spune „a fost minunat”, când un părinte îți mărturisește „nu mai doream să las fata la școală după clasa a VIII-a, dar acum cred că ar trebui să devină educatoare, așa cum își dorește”, când un coleg îți mulțumește că a descoperit programul Erasmus și a reușit să scrie un proiect aprobat.

Toate aceste sunt semințe Erasmus, care vor rodi și vor da alte semințe, care vor rodi și vor da...

Ce am mai învățat în acești ani? Că aceste semințe nu trebuie sădite la întâmplare și nici roadele lor nu apar întâmplător.

Este nevoie de o privire sinceră asupra propriei organizații, de o viziune pentru viitor, de o țintă, de alegerea „terenului” pe care să sădești, de o strategie. Ca inspectorat, privirea trebuie să cuprindă toate organizațiile școlare din județ, iar strategia să asigure șanse egale pentru toți.

Accreditarea în Erasmus+: accent pe continuitate

Ceea ce a propus Erasmus+ pentru proiectele de mobilitate din educația școlară – abordarea strategică și posibilitatea de a acredita organizația/instituția și de a avea, ulterior, acces simplificat la finanțare – este, practic, o preluare din zona de învățământ superior. Acolo, universitățile sunt semnatare ale Cartei Erasmus, care e un pas intermediar spre accesul la finanțare. „Firește, atunci când într-un program de finanțare apar modificări există și un grad de reticență, de rezistență la schimbare, chiar și de nemulțumire. Dar haideți să facem un pas în spate: această abordare, care presupune viziune pe termen lung și acreditare, ne va ajuta pe toți să construim cu sens, să punem accent pe continuitate, pe creștere.” (Monica Calotă, director ANPCDEFP)

Silviana Cioceanu, ISJ Brașov: „Implementăm, până în august 2022, proiectul „Găsește plăcerea în învățare” în consorțiu cu Palatul și Cluburile Copiilor din județ, consorțiu născut din dorința de a

Monica Calotă, director ANPCDEFP

găsi soluții comune pentru nevoile lor comune, dar și pentru a le acorda sprijin organizațional celor care, singuri, nu ar fi putut aplica și apoi implementa un astfel de proiect. E greu? Da. Am avut de răspuns la numeroase provocări, pe care nici nu ni le-am fi putut imagina la momentul scrierii și depunerii proiectului. Dar satisfacțiile sunt pe măsura provocărilor, lecțiile învățate pot fi sprijin pentru a încerca pe viitor mai mult și mai bine. Pentru noi, ca instituție, acest mai mult și mai bine va veni cu acreditarea Erasmus. Și, odată cu ea, semințele vor fi sădite cu folos, vor prinde rădăcini și vor rodi, vor face accesibile gusturile și culo-

riile Europei și pentru cei care, altfel, le-ar descoperi mai greu și mai târziu.”

Valentin Stancu, ISJ Dâmbovița: „Accreditarea Erasmus+ reprezintă o provocare pentru un ISJ. Rolul acestei instituții este de a gestiona sistemul educațional la nivel județean și prin îndeplinirea obiectivelor strategice să asigure un învățământ de calitate în fiecare școală.

Dacă avem în vedere un obiectiv al strategiei manageriale a ISJ Dâmbovița de creștere a capacității instituționale a școlilor, observăm că deja strategia ISJ se intersectează cu obiectivele Erasmus+.

Aplicația pentru acreditare a oferit prilejul reanalizării unor situații, căutării răspunsurilor pentru perenitatea anumitor probleme în anumite organizații.

Selecția școlilor de consorțiu este o altă provocare provenită dintr-un obiectiv al departamentului pentru proiecte educaționale: extinderea programului Erasmus+ în școlile din mediul rural, care nu au fost beneficiare Erasmus+ sau ale programelor anterioare.

În urma unor proiecte de parteneriat strategic (2016-prezent) și a unui proiect finanțat prin EEA Grants în perioada 2018-2020, am constatat că școlile mai puțin vizibile au nevoie să fie incluse în proiecte pentru a li se crea contextul nou care le provoacă și, dacă sunt sprijinite, ajung să se bucure de experiențele transnaționale și să aducă în comunitate un suflu nou prin competențele formate.

Accreditarea ISJ ne-a pus în comunicare cu școli care nu au beneficiat de Erasmus+, a pus pe tapet dificultățile acestora. Probabil că vom mai întâlni dificultăți, dar unele beneficii precum promovarea programului în comunitățile novice se întrezăresc deja.”

Strategie – a reveni la viziune

Erasmus+, dincolo de obiectivul său general de a sprijini dezvoltarea educațională, personală și profesională a celor implicați în educație, formare, tineret și sport, este un instrument cheie; un instrument care sprijină îndeplinirea obiectivelor stabilite prin Spațiul European al Educației, Strategia UE pentru tineret, Agenda pentru competențe în Europa, Planul de acțiune pentru educația digitală.

Fiecare proiect în parte contribuie la asta. La dimensiuni mai mici sau mai mari. Cu atât mai mare poate fi impactul dacă organizațiile gândesc strategic, dacă își propun, cu fiecare proiect, să construiască înspre direcția dorită.

Direcția ANPCDEFP, cea care se regăsește în viziunea sa, este de a transforma România prin învățare. Și vine cu o invitație pentru cei care sunt beneficiari Erasmus+: de a învăța nu doar din proiectele derulate, ci și din structura cu care vine programul și din modul de abordare pe care îl propune.

Silviana Cioceanu (în primul rând, a treia de la dreapta la stânga), inspector școlar proiecte educaționale, ISJ Brașov, în cadrul proiectului 'Let's talk about Syria'